List 46.

NOVICE

Tečaj XLIV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr

V Ljubljani 17. novembra 1886.

Obseg: Ne potratiti, kar se v denar spraviti daje. — Razglasilo. — Poročilo o razširjevanji trtne uši na Kranjskem. — Trgovinska in obrtna zbornica. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Ne potratiti, kar se v denar spraviti daje. *)

Pogosto ljudje tožijo, kako jim zmiraj denarjev pomanjkuje. Vkljub temu pa pri nas delajo potrato z rečmi, katerih nam podaja naše gospodarstvo.

Zdrava pamet ukazuje našemu pogorskemu kmetu: pečaj se s živinorejstvom, skrbi za krmo, sej krminske rastline, pazi na travo, popravljaj travnike in pašnike; pusti drugim žito sejati, kajti ne izplača se več, ker tuji pridelki ceno gubijo; če imaš gozde, oskrbuj jih dobro; živinorejstvo in gozdarstvo tebi pred vsem kaže.

Tako veleva zdrava pamet. Čeravno pa ljudje to priznavajo, da je prav, vendar ne storijo, vsaj večina gospodarjev ne mara za take pametne nauke. Nečejo ravnati se po zahtevah časovih, ki so popolnem druge postale, nego so bile nekdaj. Zatorej pa tudi potratijo proizvode, ki drugod dajejo mnogo dobička in storijo glavni del dohodkov.

Največji vzrok temu je, ker se ljudje prejednostranski držijo starih navad, starega kopita. Nekdaj je to veljalo, sedaj ne kaže več, ko so drugi časi nastopili in se vozi po železnicah, rabijo parne mašine.

Lepo sicer je, da naše ljudstvo še zmiraj spoštuje nekdanje navade ter se sklicava v svojem dejanji in nehanji na to, kako sta oča in mati ravnala. Toda pomniti je treba, da so oča, mati, ded in babica živeli v zelo drugačnih razmerah, kakor mi živimo. Ko bi oni med nami bili, bi gotovo drugače ravnali, kakor nekdaj.

Začeli bi se ravnati po novih razmerah. Če torej hočemo prav v njihovem smislu ravnati, tedaj nimamo tega storiti, kar je nekdaj prav bilo, ampak tisto, kar sedaj kaže, da je prav, kajti tako so tudi naši predstariši delali v svojem času.

Nekdaj je kmotovalec potreboval malo denarjev. Ni bilo gospodarskih mašin, kakoršnih je treba sedaj kupovati. Obrtniki stanovali so zvečinoma v mestih, davke so pobotali z desetino in raboto. Hlapcem in deklam je dajal kmetovalec vso hrano, jih oblačil od glave do pet z domačimi pridelki ter ob koncu leta par grošev odštel kot plačilo. V takošnih razmerah, se vé ni potreboval kmet Bog vedi koliko denarja. Lanu, konopelj, volne pridelal je doma in dal po svojih poslih spresti in na enostavnem tkalu v platno pretkati; to pa v zimskem času. Vjet in ubit volk, medved, in, če tega ni bilo, doma izrejeni oven dal mu je kožuh za zimo in kapo. Iz kože jelenove izdeloval je brez usnjarja in rokovičarja sam svoje jirhaste hlače in telovnik, ali jih je dobil po zameni pri obrtniku v mestu. Prodal je par volov, nekaj oglja ali na spodnjem Štajerskem nekolíko sodov vina in dobil je denar za potrebo. Takrat ni trebalo kmetu prodati masla, jajca ali kokoši. To je doma povžil s svojimi domačimi. Kar je tako pridelal, to je doma porabilo se. Dandanašnji zvečinoma je še tudi tako, vendar ne več tako neposredno, kakor nekdaj.

Sedanji čas ima premnogo pridelkov, ki v prvi vrsti niso namenjeni domači porabi, ampak za prodajo, da denar pride k hiši. Časi so se izpremenili. Kamorkoli se obrne kmetovalec, povsod potrebuje denarjev. Davke ima plačevati v gotovini, posli hočejo plačani biti v denarjih; prežgana juha, žganci, kislo mleko jim ne dišijo več. Zahtevajo kavo z dragim sladkorjem; na praznik želijo svežega mesa, katero je treba pri mesarji plačati; cmokov in domačega kruha dostikrat ne marajo, treba je po žemlje k peku poslati. Kedar nastopi tema, treba svetilnico s petrolejem prižgati, nekdaj so trešice žgali ali domače laneno olje. Vrhačne obleke ali iz domačega platna ženske ne marajo, predpasnik mora pisano barvan biti, in v štacuni kupljen, na glavi pa svilnat robec. Za vsako proščenje treba je več denarjev sedaj, kakor je poprej šlo iz hiše celo leto.

Tako je in še obžalovati tega treba ni! Evo dokaz! Nekdaj ni bilo železnic, tudi ne toliko lepih in varnih cest, kakor sedaj, ko blago hitro vozijo naprej in še brez strahú pred tolovaji in tatovi. Zato pa je nekdaj kmalu po nekod nastala lakota, če je potegnila slaba letina; za lakoto je prišla kuga in druge bolezni med ljudi in živino. Marsikateri je dal dober travnik, lepo njivo za nekoliko kolačev kruha iz zmlete skorje, da je glad vtolažil in življenje otel.

*) Ta članek iz „Gospod. glasnika“ za Štajersko priobčimo zato, ker ima tudi za naše razmere vrednost, od kar se snuje v Ljubljani mlekarska zadruga.

Vredništvo.

Skoraj gotovo je, da princ Waldemar ne sprejme prestola in ako se to zgodi, potem pričnejo se bridkosti in zadrege za Bolgarsko iz novega. — Začasno vladarstvo še ostane dalje, ž njim negotova prihodnost in vse to spremljajoče nevarnosti in zadrege. — Med tem iskala bo Ruska vsakojakih povodov, Bolgarsko zasesti, kar je njen očividen namen in druge evropejske vlasti sedaj niso videti voljne, Bolgarski drugače pomagati kakor tihoma z dobrimi sveti, in tako ostane Bolgarska sama — zapuščena.

Poleg Ruske najmogočnejše dve državi, Nemška in Francoska, prežita druga na drugo in čakate ugodnega trenutka, kedaj se zopet sprimete. Pri taki razmeri jima ni mar in ne more biti mar, ako Ruska na izhodu hoče dalje segati, kakor bi smela po berolinski pogodbi.

Prizadeti ste pri teh poskušnjah v prvi vrsti Avstrijska in v drugi Angleška.

Kako malo pa ti dve državi mika poskušati se z močno Rusko, kažete najbolj najnovejši merodajni izjavi obeh držav, po katerih naj bo „Evropa“ določila dokonečno vrejenje bolgarskega vprašanja. — Pa vse te težave in zapreke Bolgarov bodo minule, tudi njim dojdejo boljše dobe in nadejamo se, srečna prihodnost, če jim sedanje „vplivanje“, izrekoma v vojaških krogih, ne zapusti strupa brezznačajnosti in spridenosti, za katerim mora poginiti tudi najboljši in najbolj junaški narod.

Naši dopisi.

Z Buda-Pešta 15. nov. — Budgetni odsek avstrijske delegacije imel bo prvo svoje meritorično zborovanje danes popoludne ob 5. uri. Na dnevnem redu je posvetovanje o redni potrebščini za vojno. — Budgetni odsek zboroval bo sedaj dan za dnevom, potem pa se pričnejo javne seje delegacij ter bodo, kakor kaže, do 25. t. m. končane.

Odsek ogerske delegacije za vnanje zadeve zboroval je uže minulo soboto popoludne in bo zboroval jutri ob 11. zopet. — V sobotni seji imel je veliko besedo minister vnanjih zadev grof Kalnoky, ki je odseku v obširnem govoru podal precej jasno podobo naše unanje politike in pa sedanjega političnega položaja.

Kot načelo naše politike naglašal je minister, da mora biti previdna, pozorna in vendar prosta nepotrpežljivosti, da se mora pri posamesnih dogodbah razločevati, ali imajo samo minljiv ali trajen pomen.

Kedo bi hotel odgovornost sprejeti, da s samo ostro pretečo besedo na noge in pod orožje spravi 5 milijonov vojakov v evropejskih državah.

Odločno zavrnil je Kalnocky mnenje, kakor da bi početje generala Kaulbars-a imelo za bolgarsko vprašanje kaj trajnega pomena. — On je s svojim početjem samo to dosegel, da Bolgari Rusko bolj sovražijo kot kedaj prej in da se je sočutje Evrope za Bolgare čudovito povzdignilo.

Kalnoky pa prizna, da se morata Ruska in Bolgarska porazumeti.

Početje Kaulbarsovo imenuje Kalnoky v marsikaterem oziru v nasprotji s pogodbo berolinsko.

Avstrija ne sme in ne bo dopustila, da bi katerakoli vlast Bolgarsko tudi le deloma zasedla, da bi si pridevala preteklost čez njo. — V obče je potrdil, da meri politika naša na to, kakor je uže po ministerskem predsedniku Tiszi izrekel.

Razmere naše z vnanjimi državami so v resnici prav dobre, to ni fraza, temveč resnica in minister to pokaže na drobno gledé naših razmer z Nemško, Laško, Rusko itd.

Po dolgem govoru stavili so Kalnokyu še nadrobna vprašanja delegati: poročevalec Falk, grof Evg. Zichy, grof Albert Aponyi, grof Julij Andrassy, J. Horwath, Czernatony; o odgovoru ministrovem razgovarjati se pa je sklenil odsek — v torek ob 11. uri dopoludne.

Časniki ogerski in avstrijski skoraj vseh vrst izrekajo se prav pohvalno o govoru Kalnokyjevem in njegovi vnanji politiki. II.

Iz Ljubljane. — **Bratovsko ravsanje štajerskih nemčurjev in Veliko-Nemcev** se veselo nadaljuje. Po vsem, kar v javnost prihaja, soditi, je navidezno jedro prepira prav ono, kar loči Schönererja in „nemški klub“ namreč razmere z judi. Schönerer trdi, da je samo on pravi Nemec, ker tudi nasprotnik judov, kakor malik njegov Bismark. Tega gesla poprijel se je tudi celjskih nemškutarjev najbojevitejši kolovodja dr. Edv. Glantschnigg. — Posestnika južno-štajerskih nemčurskih mandatov Foregger in Ausserer pa sta baje samo navidezna nasprotnika judov in judovskega denarja

Jedro, pravo jedro razpora je po tem soditi, v namenu Glantschnigg-ovem Foreggerja spodriniti z državno-zborskega mesta in si sam pomagati do njega.

Zato je uže delj časa napadal svoje ne bolj zmožne, pač pa bolj premožne tekmece, in ko jim je bolj debelo zakrožil, pozvali so ga na dvoboj. — Za Foreggerjem pozivljajo pa še druge na dvoboj, pa videti je, da ga take dijaške igrače ne veselé več, morebiti da ni tudi on ne šteje let svojega življenja — brez vsakega sledú na sebi.

Vrh tega imajo nasprotniki Glantschnigg-ovi časništvo v svojih rokah in izrekoma v Celji in Mariboru, edino Schönererjevo glasilo pa menda med nemštvom štajerskega juga nima prijateljev in tako bo tudi v tem slučaju „veliko pesov zajčja smrt“, ako bi bil ta prav — najboljši svojega plemena.

— **O stanji kolere na Kranjskem** se dne 12. t. m. uradno poroča: V prisilni delavnici ljubljanski od dne 3. novembra naprej ni obolel nihče več. Zadnji slučaj smrti bil je dne 6. novembra. Od pričetka bolezni, to je, 25. oktobra, obolelo je 15 prisiljencev, katerih je 9 umrlo, 6 pa se ozdravilo. Prisilna delavnica je tedaj od 6. novembra naprej prosta kolere.

Na Studencu ste 2 osebi (1 prisiljenec in 1 domačin) obolela; umrli so 3 (1 prisiljenec in 2 domačina), med temi 2 izmed prej obolelih, ozdravile so se 4 osebe, tedaj jih ostane še 6 v okrevanji — Od dne 3. oktobra je tukaj 27 oseb zbolelo, izmed teh je 11 (8 prisiljencev in 3 domačini) umrlo, 10 jih je ozdravilo, 6 pa jih je še v oskrbovanji (1 paznik in 5 prisiljencev).

V Veliki Ligojni, na Vrhniki in v Zažarji, krajne občine vrhniške, je zdravniška preiskava dne 8. novembra pokazala azijatsko kolero. Obolelo je od 21. oktobra naprej 13 oseb (11 v Veliki Ligojni, 1 na Vrhniki in 1 v Zažarji), od teh so umrle 4 osebe (vse v Veliki Ligojni), 4 so se pozdravile (2 v Veliki Ligojni, po 1 na Vrhniki in v Zažarji in 5 (vse v Veliki Ligojni) ostalo jih je v ozdravljanji.

V Loškem Potoku ni od 19. oktobra naprej nihče več za kolero umrl, tedaj je občina od tega časa naprej brez kuge. Ravno tako v Gribljah, okrajnega glavarstva črnomeljskega od dné 20. oktobra naprej ni nihče več obolel.

— **O oporoki umrlega g. Josipa Rozmana, po domače Hrušovca,** se čuje, da je svoje pomenljivo imetje volil večinoma dobrodelnim namenom, v prvi vrsti Marijanišču, dalje za ljubljansko študentovsko kuhinjo 3000 gold., ljubljanskim cerkvam po 500 gold., družbi sv. Cirila in Metoda 100 gold.

Pokojni bil je neoženjen in tako si je s tako oporoko stavil najlepši spomin za večne čase. Sirote naše in pa revni naši dijaki morajo se in se bodo pri prejemu vsakega darila hvaležno spominjali velikega dobrotnika Hrušovca.

— **Gostilničarje in druge prodajalce žganja** opozorujemo na razglas deželnega odbora kranjskega, s katerim se razpisujejo odkupninske obravnave o samostojni deželni nakladi od porabljenih žganih pijač — v posamesnih sodnijskih okrajih. Obravnave pričele so se včeraj in je zadnji obrok odločen na 23. dan t. m. — Odkup bil bi enako na korist gostilničarjem, kakor deželi.

— **Učiteljstvo vipavskega okraja** priredi v proslavo Najvišega godovnega dneva Nj. Veličanstva presvitle cesarice Elizabete v dan 18. novembra v prostorih čitalnice vipavske „veselico", obstoji iz petja, godbe, igre „Bob iz Kranja" in plesa. — Začetek ob 6. uri zvečer. — Čisti dokodek je namenjen družbi sv. Cirila in Metoda. Z ozirom na blagi namen se prostovoljni doneski hvaležno sprejemajo.

— **Zadruge v političnem okraji ljubljanske okolice.** C. kr. deželna vlada je zaslišavši trgovinsko in obrtno zbornico ter udeležene obrtovalce določila krajevni obseg za politični okraj ljubljanske okolice ustanovljenih zadrug tako-le: I. Za sodni okraj ljubljanske okolice ustanovile so se: 1. Zadruga trgovcev vseh vrst; 2. zadruga mlinarjev, žagarjev, brodarjev in čolnarjev; 3. zadruga gostilničarjev vseh vrst, mesarjev in najemnih voznikov; 4. zadruga rokodelskih in vseh drugih obrtnikov, izimši pod točko 1., 2. in 3. imenovane. Izvzeti od te razvrstitve so peki, slaščičarji, medeničarji in voščeničarji iz občine Dolenja Šiška, katerim obrtnikom se je z odlokom c. kr. deželne vlade dne 2. dec. 1885., št. 4297, dovolila združitev z zadrugo za jednake obrte v Ljubljani. — II. V sodnem okraji Vrhnika ustanovile so se naslednje zadruge: 1. Za obseg občine Polhov Gradec, Horjul, Št. Jošt in Črni Vrh zadruga vseh trgovcev in obrtnikov; 2. za obseg občine Vrhnika, Borovnica in Preserje: a) zadruga trgovcev vseh kategorij; b) zadruga lastnikov vodnih naprav, brodarjev in čolnarjev; c) zadruga gostilničarjev; d) zadruga usnjarjev; e) zadruga stavbinskih obrtov, in sicer: opekarjev, zidarjev, tesarjev, kamenosekov, mizarjev, kovačev, ključarjev, kleparjev, dimnikarjev, apneničarjev, sodarjev in kolarjev; f) zadruga vseh drugih obrtnikov, obsezajoča: pivovarje, barvarje, milarje, peke, mesarje, klobučarje, sedlarje, krojače in čevljarje.

— **Kmetijsko potovalno predavanje v Boštanji** ima tajnik c. kr. kmetijske družbe gosp. Gustav Pirc v nedeljo 21. t. m. zjutraj ob 7. uri. Predavanje, ki je bilo naznanjeno v tem listu za 24. oktobra t. l., je moralo izostati zarad procesije v Boštanji. — V nedeljo 21. t. m. popoludne ob 3. uri predaval bode pa gosp. Pirc vsled vabila sevniške kmetijske podružnice v Sevnici na Štajerskem.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Nepomenljivost dogodeb na političnem polji je za Dunaj sedaj splošno znamenje domačih novic, ker ni tukaj ne dvora, ne pomenljivega zborovanja. Da je trgovinski minister dobil naslov „ekscelence", tajnega svetovalca, je znamenje, da so merodajni krogi z njegovim delovanjem in vedenjem zadovoljni.

O bolgarskem vprašanji prinaša „Pol. Corr." pomenljiv dopis iz Londona, v katerem se trdi, da tam ni znano, da bi vlasti nameravale skupni korak, s katerim bi se Ruska pripravila do tega, da jasno izreče, kaj namerava v Bolgarski. Odkar je bolgarsko vprašanje zopet na dnevnem redu, ni Evropa storila ne najmanjšega koraka, iz katerega bi bilo soditi, kako se temu vprašanju nasproti vstopi. Kakor je gotovo, da početje generala Kaulbars-a v diplomaciji ne najde ne enega zagovornika, ravno tako gotovo je, da se to do sedaj v diplomatiški obliki še ni izrazilo. Ruska vlada zagotovlja, da ne misli na to, storiti vojaški korak. Kakor je to zagotovljanje postalo enolično, se vendar obotavljajočim kabinetom s tem polajša uloga, reserviranega dopuščanja, da Ruska stori, kar stori.

Gledé sklicanja deželnih zborov čuje se, da se nekateri gotovo skličejo še le dne 10. decembra.

Nemška. — Iz merodajnih krogov zagotovlja se, kako izvrsten vtis je napravil nagovor avstrijskega cesarja v delegacijah, posebno zato, ker tudi tukajšnji krogi upajo in želé, da se bolgarsko vprašanje reši brez kalenja miru.

Pomenljivo je, da ravno sedaj, ko so pred kratkem na Dunaji zasačili in zaprli več socijalistov, da jih prijemajo tudi po večjih nemških mestih. Videti je skoraj, kakor bi se za prihodno spomlad pripravljali na nove boje zoper človeške družbe z namenom, da bi potem skušali vresničiti svoje namene, ako se kje v Evropi vname ogenj vojske.

O bolezni cesarjevi je zopet vse potihnilo; o Bismarku pa se govori, da se zavolj bolehnosti to zimo podá na Laško.

Ruska. — Nekateri časniki trdijo, da puške repetirke, kakoršne hoče vpeljati Avstrijska, niso nič prida, da so bile pred na ponudbo Ruski, katera jih pa ni marala sprejeti posebno zato, ker se ž njimi potrati preveč streljiva.

Bolgarska. — Dne 10. novembra imelo je „veliko Sobranje" pomenljivo zborovanje, v katerem je bil izvoljen nov knez bolgarski. Uže zgodaj na jutro zbralo se je mnogo poslancev in še več radovednih prič v malo dvorano v Trnovem, kjer sobranje zboruje. Ob pol 10. uri odprli so vrata. Gospe zasedle so galerijo na desnici, drugo ljudstvo ono na levi, Tribuno nad pisarno zasedli so zastopniki Angleške, Avstrijske in Laške in pa poročevalci časnikov. — Ob 10. prišel je v zbornico predsednik, njegovi prisedniki in ministri. Po klicu poslancev po imenih pokazalo se je, da je bilo 435 poslancev navzočih, 58 pa ne.

Predsednik dá besedo ministerskemu predsedniku k naznanilu. Radoslavov vzdigne se in izjavi, da je vlada izbrala za kandidata za bolgarski prestol princa Waldemara. Princ ima imenitne zveze, „kakor veste — pravi ministerski predsednik — se mora ta volitev vsled berolinske pogodbe po vlastéh odobriti. Mi predlagamo Vam volitev princa Waldemara izvršiti z aklamacijo (soglasnim vsklikom) zato, da vlasti konstatirajo mišljenje zastopnikov naroda."

Popolna tihota nastala jo po teh besedah.

Potem vzdigne se predsednik sobranja in proti poslancem obrnjen reče: „Tiste, kateri princa Waldemara hočejo izvoliti za kneza bolgarskega, naj se dvignejo." Vsi navzoči udje sobranja se vzdignejo od sedežev in večkrat zakličejo „ura!"

Potem, ko so se poslanci zopet vsedli, izjavi predsednik, da je sobranje princa Waldemara izvolilo za kneza bolgarskega. Potem se je zborovanje pretrgalo za 15 minut, med tem se je predsedništvo z ministri zbralo, da pošlje princu Waldemaru telegram, v katerem mu prestol bolgarski ponudijo; dalje naznanijo, da mu bode pisanje o izvolitvi prinesla posebna deputacija

Ta telegram se glasi:

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Konec.)

Gospod zbornični predsednik omenja, da bi se tak sklep moral vis. c. kr. trgovinskemu ministerstvu predložiti v potrjenje.

Gospod podpredsednik Ivan Nep. Horak predlaga 20 gold.

Ko je gospod poročevalec še en pot povdarjal važnost eksportnih založišč uzorcev za trgovino ter omenjal, da se pri tem podjetji udeležijo tudi druge zbornice, vsprejel se je odsekov predlog.

XI. Gosp. zbornični svetnik M. Pakič poroča o računu zbornice ter v imenu odseka predlaga:

1. Računski sklepi o zborničnem računu in pokoninskem zakladu za l. 1885. se odobré in polagatelju računa se dá absolutorij.

2. Pravoredno opravljeni račun se ima v zmislu §. 21. zakona z dne 29. julija 1868., drž. zak. št. 85, predložiti nj. ekscelenci gosp. trgovinskemu ministru potom c. kr. deželne vlade.

Predloga se enoglasno vsprejmeta.

XII. Predsedstvo prevzame gospod podpredsednik in gospod zbornični predsednik Josip Kušar poroča o vabilu k podpisovanju delnic, katero je doposlal krajni odbor Ljubljana-Kamniške železnice. Omenjeni odbor dokazuje na podstavi strokovnjaških preiskav in statističnih podatkov, da se bode ta železnica splačala ter odgovarja na vprašanje: koliko bo nova železnica dajala čistega dobička v najneugodnejšem slučaji in ali bode taistega zadosti za obrestovanje cele zgradbine glavnice? tako-le:

Državna uprava se je naprosila, da bi upravo prometa na tej železnici prevzelo upravništvo državnih železnic na podlagi pavšala za prometne in upravne stroške v najviši svoti 45 odstotkov kosmatih dohodkov na čas koncesije.

Podjetje se bo torej obtežilo največ s temi 45% in pa z $^1/_{10}$% zgradbene glavnice, ki se bode porabila za amortizacijo na ves čas koncesije. K temu bodo še prišli čisto mali upravni stroški nove delniške družbe, kateri bodo pa bolje notranjo upravo društva zadevali.

Prometni in upravni stroški te železnice zaračunjeni s 45% od 55.000 gold. znašajo	24.750 gold.
Stroški za amortizacijo	1.250 „
Izredni upravni stroški delniškega društva v pavšalu	2.000 „
Daje skupaj svoto letnih izdatkov . . .	28.000 gold.

Ako te stroške odštejemo od preliminarnega najmanjšega kosmatega dobička 55.000 gold., ostane na razpolaganje društvu še vedno najmanjši čisti dohodek 27.000 gold. Na vsak način je torej 5% obrestovanje prijoritetnih delnic zagotovljeno. Prvotne akcije se bodo pa prej ko ne iz začetka le delo na obrestovale.

Kar se tiče amortizacije, imajo prvotne delnice tisto veljavo, kakor prijoritetne, ker se bodo v teku 90 letne koncesijske dobe na vsak način po določenem načrtu amortizovale in „al pari“ nazaj pokupile. Če bi pa država sama železnico sprejela v svojo last, jih bo pa tudi za ravno to ceno nakupila.

Glavnice prvotnih delnic „ali pari“ so do zdaj uže zagotovljene:

Od države na podlagi zakona z dne 1. maja 1885., drž. zak. XXIV. št. 67	200.000 gold.
Od kranjske dežele vsled sklepa deželnega zbora dné 16. januarija 1886. l.	50.000 „
Od grajščaka Alojzija Prašnikarja . .	20.000 „
Skupaj .	270.000 gold.

Potrebovalo se bode toraj še 80.000 gold. na prvotne delnice „al pari“.

Prijoritetne, kakor tudi prvotne delnice, naj se podpisujejo le „al pari“ in se bodo med zgradbo vsakokratna uplačila za nazaj obrestovala iz tekoče zgradbene zaloge.

Odbor konečno izreka nadejo, da se bode promet na tej železnici uže bodoče leto pričel, če se akcije naglo razpečajo.

Takoj, ko se bode otvoril promet, pričeli se bodo obrestovati „titres“ tako, kakoršen bo vspeh pri prometu, iz katerega se bode v prvi vrsti vzela amortizacijska svota za prijoritete in prvotne akcije. Na to se bodo izplačevale obresti na prijoritete in konečne na prvotne delnice. Posamični „titres“ izdavali se bodo po 200 gold.

Vsak podpis postane še le tedaj veljaven, kedar bode skupna potrebščina pokrita in bo takojšnjo delo zagotovljeno.

Gosp. zbornični predsednik na to povdarja, da se je zbornica uže dvakrat izrekla za gradnjo železnice Ljubljana-Kamnik in vložila peticije pri vis. c. kr. trgovinskem ministerstvu ter se tudi vdeležila dotičnih deputacij, katere so pri visoki vladi prosile za gradnjo te železnice; tudi zdaj se mora zbornica poganjati za to železnico. A ker zbornica ne more podpisati akcij, možno bi bilo po njegovem mnenji to zadevo pospeševati le s tem, da gospodje zbornični svetniki v svojih krogih delajo na to, da se podpiše mnogo akcij in da zbornica objavi v tukajšnjih listih to vabilo na podpisovanje.

Odsek toraj predlaga:

Slavna zbornica naj v tem smislu dela za to podjetje.

Ko je še gospod zbornični svetnik Ivan Baumgartner podpiral ta predlog, bil je enoglasno vsprejet.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

42.

O brodovih.

Vozil sem se z brodom na jadra. Bili smo ondi, kjer se stikajo jadransko, jonsko in tarentsko morje. „Gledite veliki brod!“ omeni poročnik kapitanu. „Vojni brod, kaj ne?“ odgovorí kapitan in napenja oči. „Tako je, ima tri jarbore in dva dimnika. Bog vedi, ali je angleški, francoski ali ruski?“

„Naš je!“ vsklikne kapitan čez nekaj časa. Tako je bilo. Na krmi se je vila avstrijska zastava. Mi smo razvili svojo in pozdravili.

„Kako naj bi rekel taki zgradi?“ oglasi se božman. „Ni brik, ni barka, ni škuna, ni loger, ni polaka, ni nava, ni fregata, ni korveta. Brod je, to je vse.“

„In mornarji na takem brodu so sirote“, doda kapitan.

„Kako to?“ začudim se jaz.

„Če je le mala nevihta, pa so ob tla. Veste, to je tako. Na vojnih brodovih se ne more mornar vsega naučiti, in ga tudi nečejo učiti. Vsakemu mornarju je odločeno stanovito mesto. Če ga od tam premakneš, ne vé več, kje je. Imel sem na brodu mornarja, ki je bil na vojnem brodu kvartomajster, pa še hoditi ni znal po brodu.“

„Pa so vendar mornarji.“

„Naj so! Ali za brodove na jadra niso sposobni. Znajo se biti s smodnikom in svincem, ali z morjem ne.

Nek pot sem videl v zalivu bristolskem, kako so se kislo držali mornarji na veliki angleški oklopnici, ko so se svidrali ob nevihti. Bili so bledi, rumeni, preplašeni, kakor da si jih s križa snel. Samo ena četrtina se je dobro držala, ali ti so se bili uže popreje prizadili morju na brodovih na jadra. Jaz sodim, da bi vsaka vojna mornarica mogla vzgojevati mnogo sposobnejših mornarjev, ko bi jih vežbala prvo leto na samih brodovih na jadra. Kedar je človek dober mornar, potem postane lahko tudi dober vojak na brodu."

„E morje ni več za mornarje", dodal je poročnik.

„Zakaj ne?" omenil sem začuden.

„Zato, ker so vse poplavili parobrodi. In parobrodu ni treba mornarja. Voziti se na parobrodu ali pa v kočiji, to je skoro vse eno. Kje so tisti lepi časi, ko so se brodovi na jadra belili na morju! Tudi starodavniki so plovili brez pare, pa so vendar živeli. Sedaj gradé samo velike parobrode, kmalu bodo zadušili brodove na jadra."

„Starodavniki so imeli vesla na brodovih, in sicer po več vrst, čim veči ali manji je bil brod", omeni kapitan in me pomenljivo pogleda. Menil je pred ko ne, da me je speljal na led, da ne vem nič o tem.

„Tako je", pritrdim mu. „Brodove na pet vrst vesel nazivali so pentere. Model enega takega broda nahaja se v berolinskem muzeju. Videl sem ga na lastne oči. Za to odkritje se moramo zahvaliti nemškima učenjakoma Bockhu in Grasseru. 1834. l. so izkopali v Pireju več kot trideset mramornih plošč, na katerih bilo je spisano izvestje atenske pomorske oblasti na narod 335. l. pr. Kr. Podatki na teh ploščah so bili tako točni, da je Bockh mogel na temelju istih zgraditi model broda na pet vrst vesel. Z istega se vidi, da je brodogradnja bila v oni dobi jako razvita, ponaša se s finim rezom in s simetrijo, ter ugaja tudi dobremu ukusu. Ptolomej Filopater pa je dal zgraditi brod, ki je imel 40 vrst vesel. Dolg je bil 560, visok 100 in širok 76 črevljev. Nosil je 400 mornarjev, 2850 vojakov in 4000 veslarjev. Brod Ptolomejev slavili so starodavniki zaradi izredne velikosti njegove, kakor na pr. slavé danes Angleži in tudi mi ž njimi parobrod Great-Eastern."

„In ima šest jarbor, pet dimnikov", omeni krmilar.

„In more prenesti 10.000 vojakov", pristavi kapitan.

„Da ni bilo Great-Easterna, težko da bi bila potegnjena brzojavna žica iz Evrope v Ameriko", nadaljeval sem zopet jaz. „Ali vrnimo se k poprejnemu razgovoru. Starodavniki niso bili toliko nazaj v brodogradnji, kakor to nekateri mislijo, namreč taki, ki sodijo njih brodogradnjo po slabem razvitku, ki ga nam v tem oziru podaja srednji vek. Stari Grki niso poznali današnjega krmila, kakor ga niso poznali ne Egipetci, ne Rimci, ali so zato znali spretno rabiti po eno široko veslo z vsake strani. Njih krmilo je bilo nekako podobno onemu, ki so je noveji čas začeli ovajati na velikih vojnih brodovih, kakor je nemška oklepnica „kralj Viljem". Prav tako je bila razvita brodogradnja tudi pri Kartažanih, ki so nasledili grško gospostvo na zahodni strani sredozemnega morja. Rimci niso bili vešči morju s početka, ali ko so sprevideli, da brez vojne pomorske sile ne morejo se meriti z drugimi, zgradili so v dveh mesecih 120 brodov. In niso se motili, kajti malo po malem so uničili Kartago in Grško. Ker so vojna sredstva zahtevala pri brodovih velikih prostorov, zato so oni malo po malem zgubili fini in vitki rez; ukus je propal, in propal tudi daljni razvitek brodogradnje. Gledalo se je samo na to, da se z razkošjem nadomesti brezukusna oblika.

Brodu, na katerem se je odpeljala Kleopatra v Sicilijo, da obišče Antonija, bila je krma vsa pozlačena in vesla posrebrena. Kedar Rimci niso imeli več neprijatelja na morju, zastal je pri njih razvitek v brodogradnji, in s propastjo zahodnega rimskega cesarstva, propala je tudi brodogradnja skoro do celega. Cesar Avrelijan na primer, ki je živel v tretjem stoletji po Kr., zadovolil se je prestaviti svojo zmago nad kraljico Cenobijo s tem, da je dal predstaviti boj na morju v malih čolnih, in to po svojih robovih."

„Ko sem bil zadnjič v Aleksandriji, sedel sem nekega večera v kavani poleg odlične družbe, ki se je razgovarjala o nekem odkritju starih egipetskih brodov. Meni je bila glava polna raznih poslov. Ravno oni dan sem se dogovarjal s sansirom za brodovino, pa nisem vsega pogovora dobro na uho ujel", oglasi se kapitan po kratkem molku.

„Skoraj vem, o čem so se razgovarjali. Kaj ne, o egiptologu Dumichenu?"

„Menda, nekaj takega je bilo."

(Konec prihodnjič.)

Politične stvari.

Bolgarske homatije.

Bolgarsko vladarstvo in ministerstvo zabeležiti ima z izvršeno volitvijo kneza jako pomenljiv vspeh; pomenljiv v dvojnem oziru: namreč pred vsem zato ker se je vladarstvu vkljub nepopisljivih, od strani Ruske prihajajočih zaprek posrečilo mir in javni red v Bolgarski vzdržati in ljudstvo brez posebno izrednih sredstev pripeljati do sostanka velikega sobranja in do volitve kneza. — Ako si v spomin kličemo vse dogodbe počenši z odgonom kneza Aleksandra izrekoma pa po prihodu generala Kaulbarsa, čuditi se je potrpežljivosti bolgarskega ljudstva in njegove vlade in občudovati je izrekoma politično hladnokrvno postopanje vladarstva bolgarskega, zoper katero je Kaulbars naravnost in očitno hujskal prav tako, kakor zoper veliko sobranje, ki je bilo gotovo enako postavno in prosto izvoljeno, kakor kateri koli drug zastop ustavno vladane države evropejske.

Drugi še bolj pomenljiv vspeh sedanjega vladarstva in po izreku Ruske „nepostavnega" sobranja nahajamo v osobi novo izvoljenega kneza.

Tudi tukaj, pri vprašanji osebe novega kneza zmagovala je sijajno hladnokrvnost nasproti strasti. — Odstopivši knez Aleksander bil je pri Bolgarih vsled sijajnih zmag na bojišči zeló priljubljen, izrekoma Bolgari onstran Balkana častili in slavili so ga, ker jih je dejansko združil z Bolgari kneževine. Pa, kakor je sam žrtoval svoj prestol narodu na korist, tako je tudi narod sam, previdevši, da bi zopetna izvolitev njegova le pojstrila nasprotovanje Ruske, popolnoma popustil kandidaturo njegovo in izbral si je takega kneza, kateremu car ruski gotovo ne more očitati nasprotstva, namreč njegovega lastnega svaka, princa Waldemara danskega, brata soproge carove.

To je drugi odgovor bolgarskega naroda na nasprotovanje Ruske in na očitanje, da „sobranje" ni voljeno postavno.

Vrh tega prejela je Ruska pri tej priliki še tretji odgovor z ostavko Karavelova, uda bolgarskega vladarstva. Tudi ta umaknil se je sprevidevši, da nasprotstvo Ruske zoper vladarstvo meri posebno zoper njegovo osebo. — Sedaj pa izbrali so si Bolgari kneza, kateremu Ruska ne more biti nasprotna, toda vse kaže, da ubogi bolgarski narod še ni pri kraju svojega križevega pota.

Dandanašnji je drugače. Slabe letine po vesoljnem svetu na enkrat, še nihče ni učakal. Po nekaterih deželah in krajih vendar zemlja dobro rodi in ker imamo toliko prevoznih sredstev, prepeljajo obilico pridelkov ročno tje, kjer jih pomanjkuje. Toda ne samo ob časih lakote je drugače, kakor nekdaj, tudi kupčija sama zajema dobička od izpremenjenih razmer Trgovci hitijo precej tje, kjer je veliko pridelkov prirastlo, in nakupijo robe, kolikor najbolj mogoče po ceni, ter jo prevažajo tje, kjer nje zavoljo slabe letine ali iz drugih vzrokov pomanjkuje, kajti tukaj jo najdražje prodajo. Ena dežela, en kraj prideluje to robo najbolj po ceni, drugi zopet drugo.

Na gorenjem Štajerskem nahajajo se hribi rudniki polni železa, in zato je ondi mnogo fužin, sploh industrija za železo; imajo ondi gostih gozdov in mnogo lesa, lepih pašnikov, na katerih uže od nekdaj redijo goved žlahtne plohe ali pasmine. Milo podnebje na spodnjem Štajarskem ugaja vinski trti, ki ob rebrih številnih gričev zori žlahtno vino Po dolinah raste pšenica in koruza in drugo žito ter pospešuje svinjerejstvo in perutninstvo. S planin in hribov prodavajo v železo, les, kolje, vinogradno in plemensko živino, od ondot pa prejemajo vina, koruze, ceno perjad, salo itd.

Kakor pri nas, delajo tudi po drugod. Kmetovalci in vsi drugi gospodarji ne pridelujejo vsega, česar doma potrebujejo, ampak mnogo pridelujejo samo za prodajo, da denarjev dobijo in kapitalov nabirajo. Zato mora tudi kmetovalstvo težiti na to, da mogoče veliko in le takošnih pridelkov si prireja, ki vsled krajevskih razmer mogoče malo stanejo, pa se dajo najdražje prodati. Truditi bi se pa ne smeli s pridelovanjem robe, katere je od drugod ceneje dobiti.

Posestnikom v planinah in sploh hribovitih krajih kaže najbolje, ako se pečajo z živinorejstvom in mlekarstvom. Uže priroda navaja na ono pot. V imenovanima strokoma so proti drugim krajem na boljem. Zatorej naj v njima iščejo poglavitnih dohodkov ter naj skušajo izuriti se do mogoče velike popolnosti. Mlekarstvo razumno daje lepih dohodkov. Žalibog, da se njega ljudje vse premalo poprijemajo in planičanje časih zeló zanemarjajo.

Ako vprašaš kmetovalca, zakaj nima več krav, zakaj redi toliko mlade živine, odgovarja ti: masla imamo več, nego treba, in svinj nič več rediti nočemo. In če dalje vprašaš, zakaj pa nočete masla prodajati, odreže se ti gospodinja nevoljna: „kaj, maslo prodavati, to mi je poslednja briga“. In prvi volar in prva kravarica vpreta pesti na pobočje in tiščita komolce na stran, da sta podobna z maslom napolnjenim loncem v kleti, ter godrnjata: „kjer maslo in jajca od hiše prodavajo, tam tudi mi dva lahko slovó vzameva.“

In tukaj se po pravici vprašamo, kdo je dandanes gospodar na kmetiji? Je li tisti, ki davke plačuje, za hrano skrbi, plačo šteje, pridela li kaj ali mu vse toča pobije, ali je gospodar hlapec masložerec, ki na sopraznik svetenjo obleko obleče, kakor v nedeljo, češ, da se to spodobi za kristijana, prav za prav pa v krčmo potegne in ondi pije, bodi dela doma, kolikor ga le hoče.

Res je, kmetu se dandanes slaba godi. Toda ravno zato, ker se mu slaba godi, mu ni treba, da ga posli odirajo in mu vse posnejo. Bližnja grajščina, ki je last kakošnega barona ali grofa, prodaja maslo, morebiti pošilja mleko v Gradec mlekarskemu društvu. Vklub temu ima poslov dovolj, morebiti boljših, kakor drugod, čeravno niso vsi iz domače fare. Svinje ondi vzrejene so v pol leta veče, kakor drugod pri kmetih za enim letom.

Prosim toraj, dragi čitatelj, potrudi se na lastno korist k bližnji grajščini, ki mleko v Gradec pošilja mlekarskemu društvu. Vprašaj ondi majerja ali oskrbnika, koliko gotovega denarja v enem letu za mleko spečajo. Povedali ti bodo, da, odračunivši stroške za voznino, obresti za najeti kapital, dobivajo od 5 srednjih krav vsako leto nekaj nad 600 gold. Dohodki od 5 dobrih mlečnih krav znašajo do 750 gold., kar na dan 2 gold. pokaže.

(Konec prihodnjič.)

Razglasilo.

Na podstavi deželnega zakona z dné 18. februarja 1885. l. (dež. zak. št. 13) se s tem splošno naznanja, da morajo posestniki žrebcev, kateri hočejo v prihodnji skakalni dobi spuščati svoje žrebce za plemenitev tujih kobil, zglasiti te svoje žrebce najpozneje

do 1. decembra t. l.

pri političnem okrajnem oblastvu, v čigar okoliščí se nahaja stajališče žrebčevo.

Zglasilo se more zvršiti pismeno ali ustno, ob enem pa je naznaniti ime in priimek, potem stanovišče žrebčevega posestnika, kakor tudi pleme, starost, barva in stajališče žrebčevo. Za žrebce sploh pod 4 leti in za nôriške žrebce pod 3 leti se ne dajejo dopustila za skakanje.

Kje in kedaj bode izborna komisija zglašene žrebce pregledavala in za nje dajala dopustila, dá se ob svojem času na znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani 28. oktobra 1886.

C. kr. deželni predsednik:

Winkler l. r.

Poročilo o razširjevanji trtne uši na Kranjskem v l. 1885.

Iz poročila o razširjevanji trtne uši v Avstriji l. 1885., koje je izdalo c. kr. kmetijsko ministerstvo, posnamemo sledeče, kar zadeva Kranjsko:

Na Kranjskem našli so vsled uradnega preiskavanja jako obširne okužene prostore v vinorodnih pokrajinah katastralnih občin Čatež, Cerina, Velika Dolina, Koritno in Bregana. Ker so uže v l. 1884. našli trtno uš zaplodeno v sosednih občinah (Sv. Križ), zato smemo reči, da je okužena po trtni uši vsa vinorodna pokrajina od Kostanjevice južno vshodno doli do hrvatske meje. Te vinske gorice merijo 515 ha.

Namerovano preiskovanje vinogradov v zahodno stran ni kazalo izvršiti, preiskavali so pa zato vinograde v krškem sodnem okraji. Iz tega okraja došla so namreč sumljiva poročila. Ta poročila so se obistinila, kajti našli so trtno uš v katastralnih občinah Cerklje, Ravno in Senuše.

Silno močno okuženje, kojo so našli v ravniški gorici Volank, kakor tudi poročilo jednega tamošnjih posestnikov, da njegovo trsje uže nad tri leta peša, brezdvojno kaže, da je ta kraj okužen uženad 5 do 6 let in da se je od tukaj trtna uš zaplodila v Senuše. V občini Cerklje prišla je pa trtna uš najbrž čez Krko iz okuženih vinogradov občine Bušeče vasi, ki leži na desnem bregu Krke.

Kako je prišla trtna uš na Ravno, to ni bilo dosedaj mogoče določiti.

Iz naslednega izkaza razvideti je stan okuženih vinogradov na Dolenjskem konec leta 1885. (Žalibog, se trtna uš silno hitro širi in danes, to je, koncem l. 1886. je se vé da mnogo več hektarov okuženih, kakor lansko leto, zlasti je bila letošnja jesen tako ugodna za razplodenje trtne uši.)

Tek. štev.	Glavna občina	Katastralna občina	Vseh vinogradov je v občini		1884			1885		
					Število okuženih parcel	Okužene parcele merijo		Število okuženih parcel	Okužene parcele merijo	
			ℋ/a	c/k		ℋ/a	a/		ℋ/a	a/
1	Sv. Križ	Sv. Križ	100	31	44	17	32·07	—	—	—
2	"	Planina	48	7	30	7	13·94	—	—	—
3	"	Stojanski vrh	40	64	41	12	14·97	—	—	—
4	"	Bušeča vas	39	31	37	11	75·16	—	—	—
5	Velika dolina	Globošica	16	83	4	—	75·23	—	—	—
6	" "	Čateš	48	66	19	2	95·03	4	2	08·54
7	" "	Cerina	51	29	4	1	21·95	16	2	15·78
8	" "	Velika dolina	85	13		—	—	169	32	32·25
9	" "	Koritno	33	15		—	—	26	3	68·07
10	" "	Bregana	51	39		—	—	44	5	76·32
11	Cerklje	Cerklje	17	65		—	—	9	1	11·59
12	Krško	Ravno	339	58		—	—	39	10	24·24
13	"	Senuše	72	67		—	—	2	—	55·81
		Skupaj .	944	68	170	53	58·35	309	57	92·75

Gledé pokončevanja trtne uši se glasi ministersko poročilo: Pokončevanje mrčesa vsaj za poskušnjo vinogradarji niso hoteli izvrševati, akoravno jim je država obljubila denarne podpore in pa brezplačno insekticid (žvepleni ogljik). Vzrok temu je dvomenje na vspehu, na Štajerskem in Kranjskem pa tudi to, ker bi stroški tacega pokončevanje naredili vinarstvo zgubonosno.

Pri odstavku o amerikanskih trtah pa poročilo pravi: Na Kranjskem naredili so v l. 1885 trtnico, ki meri jeden hektar in kojo je mogoče povečati.

K temu poročilu pa vredništvo dodá: Iz vseh poročil posnamemo, da trtna uš grozno napreduje, od poklicane strani se pa nasproti nič ne stori. Vedeli bi marsikatero besedo o tem povedati, a ne smemo. Dolenjski vinogradar moral si bode sam pomagati, ker vse se bode dalo storiti z majhnimi stroški, a treba ga je podučiti, in to naj bo sveta dolžnost dolenjskega razumništva.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne januarija 1887. leta.

S podukom v podkovstvu združen je tudi nauk o ogledovanji živine in mesa. Kdor želi biti sprejet v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. S spričevalom, da se je pri kakem kovaču za kovaškega pomočnika izučil;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega obnašanja, in
4. da zna brati in pisati slovensko.

Revni učenci zamorejo tudi dobiti štipendijo po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendijo imajo predložiti:

1. ubožni list,
2. spričevalo poštenega obnašanja, in
3. potrdilo, da so uže dve leti za kovaške pomočnike delali. Prošnje z dotičnimi spričevali imajo poslati vsaj do 15. decembra glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca junija 1887. leta. Kdor preskušnjo dobro prestoji, more po postavi od 1873. leta patent podkovskega mojstra dobiti, ker sedaj brez preskušnje nihče ne more postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec ima skrbeti le za to, da si za šolski čas oskrbi živež in stanovanje ter potrebne šolske knjige. Stanovanje dobijo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglasé vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmirom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezni, pa tudi premalo izurjenih ogledovalcev živine in mesa, toraj naj bi županstva svojo skrb obračala v to, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača in ogledovalca živine in mesa.

Grof Thurn-Valsassina,
prvosednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis.
začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli vršile se bodo dné 27. in 28. decembra t. l., in sicer: 27. decembra skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskavali podkovske šole, 28. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesá. Kovači, kateri se hočejo podvreči tej skušnji, naj se oglasé pri podpisanem vodstvu, do 15. dne decembra t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani
dné 27. oktobra 1886.

Dr. Karol vitez Bleiweis.

*

„Njegovi visokosti princu Waldemaru Danskemu! Podpisani vladarji in udje vlade jemljejo si čast, Vaši visokosti dati na znanje, da Vas je v staro prestolnico bolgarsko sklicano veliko narodno sobranje danes ob pol 11. uri dopoludne soglasno z vsklikom izvolilo za kneza bolgarskega. Pisanje o izvolitvi bode Vaši visokosti izročilo posebno poslanstvo, katero izvoli ravno to narodno sobranje.

Navdani prepričanja, da bode Vaša visokost blago nalogo, Vaše dragoceno življenje posvetiti sreči in blagostanju naroda, kateri je podal toliko dokazov zmožnosti obstanka, sposobnosti za napredek in omiko — sprejela in hitela seči po krmilu vladanja — nam je čast biti Vaše visokosti zeló podložni in udani sluge:

Stambulov, Mutkurov, Stoilov, Gešov, Nikolajev, Ivančov."

Karavelov ni podpisal telegrama in sobranje izvoli mesto njega novega uda vladarstva.

Da princ Waldemar prestola ne bo prevzel, kaže sledeči telegram, odgovor na telegrafično naznanilo njegove izvolitve, v katerem se zahvaluje za čast, katero mu je skazalo sobranje, da pa ima v tem odločiti oče njegov, sam pa misli, da bo osebno po druzih dolžnostih zadržan.

V poslanstvo, katero ima princu Waldemaru prestol bolgarski osebno ponuditi, izbrani so: predsednik vladarstva Stambulov, predsednik sobranja Živkov, dalje poslanci Grekov, Mihailov, Baičušef in mohamedanec Izedin Bey Zede.

Ker je skoraj gotovo, da princ Waldemar ne sprejme bolgarskega prestola, čuje se uže ime novega, ruskega kandidata za ta prestol. Imenuje se namreč knez Nikolaj Davidovič Mingrelski, 36letni ruski vojak s Kavkaza, kateremu je Ruska vzela njegovo mingreliško knežijo.

Zarad tega kandidata sicer Ruska še ni vprašala nikogar razun kneza samega, pa čuje se, da bi evropejske vlasti tej kandidaturi ne ugovarjale.

Angleška. — Govor markiza Salisbury-a pri banketu lord-majorja Londonskega, o katerem govori in piše ves političen svet evropejski zadnji teden, glasi se do besede tako: „Ni Egipt, ki zahteva glavno pozornost v vnanji politiki angleški. Pač pa je položaj na balkanskem polotoku, pa ne oni turške države, temveč položaj proste, krščanske države, katere nevarnosti so javno mnenje naše dežele globoko razburile. (Glasno odobravanje.)

Bolgarski narod izbudil je pred desetimi leti sočutje Angleške; Evropa je velike nade stavila na Bolgarsko, odkar je oprostena. Še pred kratkim videti so bile najsijajniše, ko se hipoma polunočna zarota nekterih častnikov, na katere je junaški knez bolgarski svoje posebno zaupanje stavil, katere je k zmagi vodil, z inostranskim zlatom podkupljenih obrne zoper njega in ga spravi s prestola.

Vest in javno mnenje Evrope je obsodilo to početje. Ne manj pa ni bila Evropa osupnjena nad sredstvi, po katerih so inostranski državniki segli, da bi zarotnike rešili kazni, katero so v tako veliki meri zaslužili. Potem sledilo je drugo za drugem seganje v pravice prostega in neodvisnega naroda, k sreči do sedaj omenjeno na diplomatiško pretenje, akoravno Evropa take dogodbe z najglobokejšim obžalovanjem opazuje in je to ravnanje povod dalo hudim govoricam, katere morajo kršćanske narode Balkanskega polotoka navdajati s hudo grozo o njihovi prihodnji osodi. Vendar pa naj bo videti položaj Bolgarske v enem oziru še tako obžalovanja vreden, je pa vendar Evropa z druge strani z občudovanjem gledala na malo deželo. Bolgarski narod ni imel dolge učne dobe za prostost, pa je vendar pokazal tak pogum, tako odločnost in tako strajnost, svojo narodno prostost ohraniti, kakoršno so v zgodovini pokazali komaj narodi, ki so stoletja prosti. To je ugodno znamenje, kakor sodim, začetek sijajnega zgodovinskega razvoja. Na teh stvareh je narodom evropejskim ležeče.

Pravice Bolgarske zagotovljene so po berolinski pogodbi, po pogodbi, na katero se opira mir južno-izhodne Evrope. — Kar Angleško zadeva, ji je pač ležeče na varovanji berolinske pogodbe, toda ne nji sami. Tu se veliko bolj ravna za skupno korist. Mi smo pogodbo v družbi z velevlastmi evropejskimi podpisali in zato nimamo posamesne dolžnosti, kaznovati prelom pogodbe, ako se tak pripeti. Ako si štejejo evropejske velevlasti, ali le nekatere izmed njih, v dolžnost, pogodbo siloma v veljavi ohraniti, tedaj sem gotov, da angleško ljudstvo ne bo zaostalo, to dolžnost na enak način pripoznati. (Glasna pohvala.) Politika Angleške je vkljub priličnih začasnih razlik — nepretrgano dosledna, neodvisna od teženj tega ali tega ministerstva, in ako kdo hoče vedeti prihodnjo politiko Angleške, vpraša naj preteklost. — Trikrat v tem stoletji zgodil se je sovražni napad na balkanski polotok s severa doli, leta 1828/9, 1854/5 in 1877/8.

V tretje bil je lord Beakonsfild minister. Ta nikakor ni preziral dolžnosti, katere je Angleški nakladala slavna njena preteklost. Pa zopet Angleška ni imela zavezvikov. Spoznal je, da Angleško ne briga napad na balkanski polotok, da ni bila dolžna, osamljena stopiti v boj in to je bil vzrok, da je lord Beakonsfield nastopil politiko miru. To je bila tudi previdna politika, ker ob enem vpeljal je svoje naredbe za slučaj, ko bi se oblak vojske obrnil proti oni morski ožini, pri kateri je brez dvombe treba braniti angleške koristi. Eno točko dognale so vse te prejšnje dogodbe, da je Angleška imela dolžnost, ne zarad lastnih koristi, ampak kot ud evropejske zveze v družbi z drugimi njenimi udi. Angleška pa te dolžnosti ne bo pripoznala na korist druzih, katerem se ne zdi potrebno, pripoznati jo. (Pohvala.) Pa ta slučaj se mora posebej ogledati, namreč, kjer se gre za posebne angleške koristi. Ako se tika bitiških koristi, tedaj se Angleška ne bo obračala po slučajnih zaveznikih. Njegova lastna roka bo močna dosti, braniti svoje koristi, naj se napadejo, kjerkoli.

V sedanjem slučaju pa ne kažejo samo navedene prejšnje enolične dogodbe, da angleške koristi niso v nevarnosti, temveč dejansko je, da enako Turška in Avstrijska, katere obe posedata ozemlje na balkanskem polotoku, te dogodbe, ki se gode pred vratmi njihove hiše, opazujeta očividno z nebrižnostjo in brez strahu. Pri tej stvari prizadeta je pred vsem Avstrijska in sklep Avstrijske mova imeti v svetu britiške vlade posebno važnost. Politika Avstrijske bo prav zelo vplivala na Angleško. Upam da se mlade prostosti, ki je sedaj v nevarnosti, nihče ne bo dotaknil. Upam da nam ne bo treba obračati se do Vašega sočutja za naredbe previdnosti, temveč, da bo prihodnost doba novega razcvitanja trgovine in obrtov in ne doba razdevalne vojne furije. (Dolgo trajno odobravanje.)

Telegram „Novicam".

Budapešt 17. nov., ob 12. uri 58 minut popoludne.

Včeraj je avstrijski budgetni odsek po predlogu poročevalca Poklukarja sprejel proračun skupnega finančnega ministerstva in najvišega računskega dvora; dalje predlog poročevalcev naprositi avstrijskega finančnega ministra, da pojasni proračun za carino z namenom, svote carinskih prihodkov zvikšati. V ogerskem odseku je minister vnanjih zadev Andrassy-u pomenljivo ugovarjal o trocarski zvezi, konečno pa vendar priznal svoje soglasje s Kalnokyem. Jutri razpravlja avstrijski budgetni odsek proračun vnanjega ministerstva, v petek vojni ekstraordinarij; soboto bo javna seja, večji del prihodnjega tedna pa zborovanje.

Odgovorni vrednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.